

3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

4. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.

5. Гринько С.В. Правові аспекти реєстрації прав на землю : монографія Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 172 с.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. №8073-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

8. Лугина О. Проблеми нормативного визначення терміна «самовільне зайняття земельних ділянок». *Право України*. 2008. №2. С. 109–111.

Савчук О. О.,

к. ю. н., науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ЛІСОВА СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Метою екологічного менеджменту є охорона природних ресурсів, обмеження викидів шкідливих речовин в атмосферу та водне середовище, забезпечення нормального стану здоров'я працівників, споживачів та мешканців місцевості [1]. Впровадження системи екологічного менеджменту підвищує інвестиційну привабливість українських компаній, дозволяє знизити страхові витрати і вартість кредитів [2, с. 49].

У сфері лісокористування баланс економічної, соціальної та екологічної складових розвитку забезпечується управлінням лісовими ресурсами на засадах екологічного менеджменту.

В основі останнього лежить лісова сертифікація, яка передбачає оцінювати відповідності вітчизняних лісів міжнародним стандартам. Позитивні результати такого оцінювання дають можливість вітчизняним лісокористувачам розширити ринки збуту первинної та вторин-

ної продукції, а також забезпечити розширене відтворення лісового фонду. Оскільки національні системи сертифікації частково не відповідають міжнародним вимогам, то в процесі сертифікації вітчизняних лісів найчастіше використовують міжнародні схеми, зокрема схеми лісової сертифікації Ради з управління лісами FSC, під контролем якої перебуває більшість ринків лісової продукції світу [3, с. 44].

Хоча Україна й належить до країн помірного клімату з достатньо високим рівнем розвитку лісового господарства, екологічна сертифікація лісів державних лісових підприємств, яка здійснюється, показує, що фактичний стан лісів і лісокористування в Україні багато в чому не відповідають принципам і критеріям сталого розвитку лісового господарства, які прописані в стандартах Лісової наглядової ради (FSC) чи Програми схвалення схем лісової сертифікації (PEFC), що об'єднала національні системи сертифікації лісів багатьох країн. Все це підтверджує думку, що подальше запровадження екологічної сертифікації в Україні є об'єктивною необхідністю, оскільки вона сприяла б веденню відповідального лісового господарства на засадах сталого розвитку. Також розвиток екологічної сертифікації лісів мінімізував би комерційний і фінансовий ризик лісових підприємств та забезпечував вільний доступ продукції національного лісового господарства до ринків зарубіжних країн. Останній фактор став ще більш актуальним, починаючи з березня 2013 р., коли європейські ринки стали закритими для лісової продукції не підтвердженої відповідним сертифікатом походження, що забезпечував би її легальність та гарантію дотримання основоположних принципів ведення лісового господарства [4, с. 2].

Одним із механізмів запровадження принципів сталого розвитку у лісове господарство є сертифікація лісів, яка за своєю суттю принципово відрізняється від чинної в Україні сертифікації продукції та послуг (їх відповідності певним технічним, санітарно-гігієнічним вимогам тощо) тим, що не відповідає за якість продукції чи послуг, а свідчить про те, що в результаті їх виробництва не нанесено шкоди природним екосистемам. Сертифікація лісів – це добровільний, прозорий, незалежний процес, у якому повинні узгоджуватися інтереси всіх суб'єктів суспільних відносин щодо лісокористування. Вона ре-

алізується шляхом процедури аудиту незалежною третьою стороною (у більшості випадків) лісових підприємств та системи ведення лісового господарства на предмет відповідності міжнародним стандартам щодо принципів сталості (або збалансованості соціальної, економічної та екологічної складових розвитку). Результатом оцінки є сертифікат. Головними компонентами виконання сертифікації є: 1) схема (система) сертифікації – організаційна структура; 2) критерії сертифікації (стандарт); 3) алгоритм практичного виконання сертифікації.

Критерії (стандарт) сертифікації лісів можуть бути встановлені сертифікаційною організацією, керівним органом системи або спеціальною організацією за умови добровільного погодження їх між зацікавленими сторонами в рамках нормативного поля держави та міжнародних вимог щодо цих стандартів. Найпоширенішими схемами лісової сертифікації є схеми Ради з управління лісами (FSC) та Загальноєвропейської лісової сертифікації (PEFC) [5, с. 13].

Екологічна сертифікація лісів розглядається як ефективний інструмент екологічної та лісової політики, який покликаний забезпечити ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку. Поштовхом до розвитку екологічної сертифікації лісів став ріст попиту на екологічно чисту продукцію, походження якої було б підтверджено відповідним документом.

Зростання попиту призвело до того, що екологічна сертифікація лісів стала: 1) засобом попередження неадекватного ведення лісового господарства та стимулювання сталого управління лісовим господарством; 2) маркетинговим інструментом переконання споживачів у тому, що продукція, яка надходить на ринок, отримана з лісів, де ведення лісового господарства здійснюється на належному рівні та згідно з вимогами відповідних міжнародних стандартів.

Загалом, екологічна сертифікація лісів розглядається як процедура, за допомогою якої незалежна компетентна організація надає письмові гарантії відповідності процесу, продукції чи послуг чинним стандартам або іншим нормативним документам. Основним її завданням є підтвердження відповідності будь-якої продукції, процесу чи послуг у галузі лісокористування тим даним, які вказані в сертифікаційному документі та у вимогах чинних стандартів.

Після запровадження екологічної сертифікації лісів в Україні можна очікувати на такі позитивні результати, як: підвищення конкурентоспроможності продукції та прибутковості лісового господарства; застосування нових досконаліших методів управління; більшу довіру споживачів до сертифікованої продукції та ведення лісового господарства; підтримку лісового господарства національними та міжнародними природоохоронними організаціями; зростання авторитету національної лісової політики в Україні та в світі; відсутність упередженого ставлення до національної системи ведення лісового господарства; покращення інвестування лісового сектору економіки [6, с. 5].

Отже, ключовим питанням запровадження лісової сертифікації є необхідність вдосконалення чинного законодавства та запровадження її на національному рівні. Впровадження системи екологічного менеджменту лісгосподарювання, у свою чергу, підвищить інвестиційну привабливість українських компаній, дозволяючи знизити страхові витрати і вартість кредитів.

Література:

1. Галушкіна Т. П. Экономические инструменты экологического менеджмента (теория и практика). Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины. Одесса, 2000. 280 с.
2. Караїм О. А., Лавринюк З. В. Методологічні засади розвитку екологічного менеджменту в Україні. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Екологія»*. 2015. Вип. 13. С. 49–53.
3. Мартинчук І. В. Система заходів щодо адаптації лісових екосистем України до вимог сертифікації FSC. *Екологічний менеджмент. Збалансоване природокористування*. 2014. № 3. С. 44–52.
4. Ковалишин В. Р. Від екологічної сертифікації лісів до екологічної сертифікації довкілля. *Науковий вісник НІТУ України*. 2014. Вип. 24.1. С. 1–5.
5. Лавров В. В. Проблеми запровадження інституту лісової сертифікації в Україні: узгодження міжнародних та національних нормативно-правових рамок, умов розвитку. *Економіка та неосферологія*. 2005. Т. 16, № 3–4. С. 12–25.
6. Ковалишин В. Р. Економічне стимулювання розвитку екологічної сертифікації лісів в Україні : автореф. дис. ... канд. економ. наук. Львів, 2006. 21 с.